

Sygn. akt III AUa 700/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Pietkun spr.

Sędziowie: SSO del. Izabela Głowacka-Damaszko

SSA Irena Różańska-Dorosz

Protokolant: Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 13 października 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku **B. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.**

o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnego świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 marca 2017 r. sygn. akt V U 85/17

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy wyrokiem z dnia 21.03.2017 r. zmienił decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia: 21 października 2016 r. w ten sposób, że datę wymagalności odsetek ustawowych w miejsce wpisanej daty 06 stycznia 2016 r. określił na dzień 14 grudnia 2016 r. i w pozostałej części odwołanie od wskazanej decyzji oddalił oraz zmienił decyzję z dnia 14 grudnia 2016 r. w ten sposób, że prawo do renty rodzinnej przedłużył wnioskodawcy B. K. od dnia 01 listopada 2016 r. do zakończenia ostatniego roku studiów i w pozostałej części odwołanie oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, że B. K., ur. (...), pobierał rentę rodzinną, i był pouczony o warunkach pobierania tego świadczenia. Decyzją z dnia 12 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wznowił na okres od 01 października 2015 r. do 31 lipca 2016 r., od wstrzymania wypłaty, wypłatę renty rodzinnej dla B. K..

Decyzją z dnia 25 lipca 2016 r. organ rentowy wstrzymał wypłatę świadczenia od 01 sierpnia 2016 r., ze względu na ukończenie przez niego 25 lat życia. B. K. nie wniósł od powyższej decyzji odwołania. Opatrzonym datą 05 września 2016 r. pismem wnioskodawca stwierdził, że jest czynnym studentem Politechniki (...) i że wraz z rozpoczynającym się semestrem wejdzie na ostatni rok nauki.

Pismem z dnia 02 sierpnia 2016 r. Oddział ZUS w L. zwrócił się do Policealnej Szkoły Zawodowej (...) w L. o udzielenie informacji, w jakim okresie (z określeniem daty początkowej i końcowej) B. K. był uczniem na kierunku (...)i czy w każdym miesiącu uczęszczał do szkoły. W kierowanym do Politechniki (...) Wydział (...) piśmie z tego samego dnia zażądał informacji, w jakim okresie (z określeniem daty początkowej i końcowej) wnioskodawca był studentem.

B. K. nigdy nie był w Centrum (...) w L. słuchaczem na kierunku „(...)”. W roku szkolnym 2015/2016 wymieniony podpisał z Policealną Szkołą Zawodową (...) w L. dwie umowy, pierwszą 18 września 2015 r. i drugą w dniu 30 września 2015 r., odpowiednio w sprawie nauki na kierunku „(...)” oraz „(...)”. Na zajęciach związanych z kierunkiem „(...)” uczestniczył wyłącznie w listopadzie 2015 r. i ponieważ nie uzyskał pozytywnych ocen z egzaminów semestralnych nie uzyskał promocji i został skreślony z listy słuchaczy w dniu 01 marca 2016 r. Na zajęciach związanych z kierunkiem „(...)” był obecny w miesiącach październik, listopad i grudzień, a w styczniu i lutym nie uczestniczył w zajęciach. Z listy słuchaczy został skreślony w dniu 01 marca 2016 r.

Pomimo tego, że w semestrze letnim 2015/2016 nie zaliczył dwóch zaległych kursów z semestru 4 kończących się egzaminem, w dniu 11 października 2016 r. uzyskał wpis na semestr 7 w semestrze zimowym 2016/2017 (pozwoliła mu na to całkowita suma punktów ECTS zdobyta na początku studiów). W dacie ukończenia 25 lat życia, czyli 28 lipca 2016 r. wnioskodawca nie mógł być wpisany na ostatni rok studiów, ponieważ wpisy na semestr dokonywane są na podstawie decyzji Dziekana zawsze po rozpoczęciu semestru. W opatrzonym datą 22 sierpnia 2016 r. pismem Politechniki (...) dodatkowo stwierdziła, że wnioskodawca oczekuje na wpis na semestr 7 w semestrze zimowym 2016/2017 oraz wskazała datę ukończenia studiów z dniem 30 września 2017 r. Te ostatnie informacje organ rentowy uzyskał w dniu 10 października 2016 r. B. K. podjął i kontynuuje naukę na siódmym semestrze i jednocześnie na ostatnim roku studiów.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 21 października 2016 r. zobowiązał wnioskodawcę B. K. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01 stycznia 2016 r. do 31 stycznia 2016 r. w kwocie 2.193,03 zł plus odsetki od 06 stycznia 2016 r. do 21 października 2016 r. w kwocie 121,97 zł. W uzasadnieniu decyzji wskazał, że zgodnie z informacją zawartą w zaświadczeniu z dnia 08 sierpnia 2016 r. z Centrum (...) w L., wnioskodawca w styczniu 2016 r. nie uczęszczał do szkoły.

W dniu 07 listopada 2016 r. ubezpieczony złożył wniosek o odwieszenie renty rodzinnej oraz zwrot świadczenia za 4 miesiące nauki. Do wniosku zostało załączone zaświadczenie z dnia 05 listopada 2016 r. Politechniki (...), z którego wynika, że w roku akademickim 2016/2017 B. K. jest studentem 4 roku studiów niestacjonarnych (zaocznych) stopnia I-go (inżynierskich) na Wydziale (...), na kierunku (...). W semestrze zimowym 2016/2017 wpis na semestr 7. Nauka trwa 8 semestrów i upływa z dniem 30 września 2017 r.

Decyzją z dnia 14 grudnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił przyznania B. K. prawa do renty rodzinnej i w uzasadnieniu wskazał, że z zaświadczenia uczelni z dnia 01 grudnia 2016 r. wynika, iż na dzień ukończenia 25 roku życia wnioskodawca był studentem ostatniego roku studiów wyższych, jednak nie zaliczył zaległych kursów i nie uzyskał wszystkich zaliczeń z semestru IV.

Przy tak poczynionych ustaleniach Sąd Okręgowy uznał, że istota sprawy sprowadza się do oceny, czy w ustalonym w niej stanie faktycznym B. K. za styczeń 2016 r. pobrał nienależne świadczenie i w związku z tym jest zobowiązany do jego zwrotu, a także, czy pomimo osiągnięcia wieku 25 lat życia, w okresie od 01 września 2016 r. nadal był uprawniony do renty rodzinnej i w związku z tym, czy przysługuje mu wyrównanie renty „...za 5 miesięcy przez które jej nie...” pobierał i czy świadczenie to przysługuje mu do ukończenia studiów.

Warunki prawa do renty rodzinnej dla uczącego się dziecka określa przepis art. Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z zebranego w sprawie materiału organ rentowy ustalił, iż w styczniu 2016 r. wnioskodawca nie uczęszczał do szkoły i nie pobierał nauki. Studia na Politechnice (...) kontynuował bowiem do 13 listopada 2015 r., kiedy został skreślony z listy studentów i ponownie studia wznowił od 22 lutego 2016 r. W roku szkolnym 2015/2016 B. K. będąc słuchaczem Policealnej Szkoły

(...) w L. na kierunku „(...)” uczestniczył w zajęciach wyłącznie w listopadzie 2015 r., po czym nie uzyskawszy promocji, został skreślony z listy słuchaczy w dniu 01 marca 2016 r. Z tym samym dniem został skreślony z listy słuchaczy Policealnej Szkoły (...) (...) w L. na kierunku „(...)”, bowiem nie uczestniczył w zajęciach w styczniu i lutym 2016 r. Te istotne fakty uzasadniają zatem stanowisko organu rentowego co do tego, że w styczniu 2016 r. nie uczęszczał do szkoły i nie pobierał nauki.

Zasadnie organ rentowy wskazał, iż zgodnie z art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Skoro zatem wnioskodawca w styczniu 2016 r. nie uczęszczał do szkoły i nie kontynuował nauki, skutkiem czego z dniem 01 marca 2016 r. został skreślony z listy słuchaczy Policealnej Szkoły (...) (...), B. K. nie spełniał przesłanki warunkującej prawo do renty rodzinnej określonej przepisem art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. Tym samym pobrane za ten miesiąc świadczenie jest nienależne w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 2 tej ustawy i w związku z tym wnioskodawca jest także osobą, która nienależnie pobrała świadczenie, obowiązana na podstawie art. 138 ust. 1 do jego zwrotu. Odwołanie od decyzji z dnia 21 października 2016 r., w tej części, w której skarżący kwestionował obowiązek zwrotu należności głównej, nie zasługiwało więc na uwzględnienie.

W kontekście prawa wnioskodawcy do renty rodzinnej na dalszy okres od 01 sierpnia 2016 r., już po ukończeniu 25 roku życia, należy wskazać, że zgodnie z Regulaminem Studiów Wyższych w Politechnice (...) rok akademicki rozpoczyna się nie wcześniej niż 24 września a nie później niż 5 października i trwa do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia kolejnego roku akademickiego (§ 4 pkt 2 Regulaminu). Z kolei na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów. Dodatkowo należy także wskazać, że nie traci prawa do renty rodzinnej osoba, która ukończyła 25 lat życia w okresie wakacji studenckich po ukończeniu zajęć na przedostatnim roku studiów a przed rozpoczęciem zajęć na ostatnim roku studiów – dokładnie taka sytuacja zaistniała w rozpoznawanej sprawie – na który uzyskała wpis, nawet jeśli był to wpis warunkowy. Również warunkowe zezwolenie dziekana wydziału na studiowanie na następnym roku akademickim jest podstawą wpisu uprawniającego studenta do uczestniczenia w zajęciach tego roku. Osoba wpisana na ostatni rok studiów ma status studenta tego roku, nawet gdy studiując w tym roku jednocześnie zobowiązana jest zaliczyć dodatkowe egzaminy z poprzedniego okresu rozliczeniowego. B. K. nie utracił więc prawa do renty rodzinnej. Ze względu jednak na to, że na przedostatnim roku studiów wnioskodawca nie zaliczył zaległych kursów z semestru 4 kończących się egzaminem, o jego statusie studenta ostatniego roku studiów ostatecznie przesądziła dopiero decyzja Dziekana o wpisie wnioskodawcy na semestr 7 i jednocześnie ostatni rok studiów, co miało miejsce w dniu 11 października 2016 r. Dopiero zatem z chwilą uzyskania wpisu na semestr 7 i na tej podstawie kontynuowania nauki na ostatnim roku studiów wnioskodawca stał się studentem ostatniego roku studiów, uprawnionym do dalszego pobierania renty rodzinnej.

Organ rentowy z dniem 01 sierpnia 2016 r. wobec ukończenia przez wnioskodawcę 25 lat, wstrzymał wypłatę renty rodzinnej. Wpis na ostatni rok studiów uzyskał w dniu 11 października 2016 r. a żądanie wypłaty renty wraz z zaświadczeniem potwierdzającym fakt uzyskania wpisu na ostatni rok studiów złożył dopiero w piśmie z dnia 07 listopada 2016 r. W opisaney wyżej sytuacji zastosowanie znajduje norma art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, która stanowi, iż świadczenia wypłaca się od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Istniejące do 31 lipca 2016 r. prawo wnioskodawcy do renty ustało z mocy prawomocnej decyzji z dnia 25 lipca 2016 r. a wniosek o przywrócenie prawa do świadczenia złożył w dniu 07 listopada 2016 r. Stąd na podstawie art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do renty należało przedłużyć od 01 listopada 2016 r. To z kolei oznacza, że za okres od 01 sierpnia 2016 r. do 31 października 2016 r. B. K. nie zachował prawa do renty rodzinnej. Z dniem 01 sierpnia 2016 r. wstrzymano bowiem wypłatę świadczenia a na skutek wniosku z dnia 07 listopada 2016 r., ze wskazanych w rozważaniach przyczyn należało je przywrócić od 01 listopada 2016 r.

Na zasadzie art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. W kwestii interpretacji tego przepisu, w zakresie

daty, od której wymagalne są odsetki wypowiedział się w wyroku z dnia 03 lutego 2010 r., I UK 210/09 Sąd Najwyższy i wyrażone w tym wyroku stanowisko dzielą sądy powszechne. W okolicznościach faktycznych sprawy nie jest możliwe dokładne ustalenie daty doręczenia wnioskodawcy decyzji w przedmiocie obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Decyzję tę B. K. zaskarżył odwołaniem opatrzonym datą 22 grudnia 2016 r. Pewne zatem jest, że w tej dacie wnioskodawca zapoznał się z treścią decyzji z dnia 14 grudnia 2016 r. Stąd w przekonaniu Sądu istnieją uzasadnione podstawy do przyjęcia, że odsetki są należne od dnia 14 grudnia 2016 r.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. uwzględniając uzasadnione odwołanie, zmienił zaskarżone decyzje w określonym w punkcie I sentencji wyroku zakresie i orzekł co do istoty sprawy a w pozostałym zakresie pozbawione uzasadnionych podstaw odwołania na podstawie a art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy w części dotyczącej daty początkowej liczenia odsetek, skarżący zarzuca naruszenie art. 233 § 1 kpc, poprzez pominięcie faktu, że odwołanie od decyzji z dnia 21.10.2016r. wnioskodawca złożył w dniu 23.11.2016r., a w konsekwencji data początkowa odsetek winna być liczona od 21.10.2016r. Tej treści skarżący złożył wniosek o zmianę wyroku w zaskarżonej części.

Sąd Apelacyjny zważył.

Apelacja organu rentowego nie podlega uwzględnieniu. Z uwagi na zakres zaskarżenia apelacją przedmiotem oceny przez Sąd Apelacyjny, była wyłącznie kwestia daty początkowej odsetek liczonych od świadczenia rentowego, do zwrotu którego zobowiązany został wnioskodawca.

W niniejszej sprawie zarówno wnioskodawca, Sąd Okręgowy, jak i organ rentowy w apelacji mylą daty decyzji i wniesionych odwołań.

Wskazać należy, że już wnioskodawca pomylił się wnosząc odwołania odpowiednio od decyzji organu rentowego z dnia 21.10.2016 r., bowiem w odwołaniu wskazał, że dotyczy ono decyzji z 14.12.2016 r. Od drugiej decyzji właśnie z dnia 14.12.2016 r. złożył również odwołanie, obydwa odwołania wpłynęły do ZUS O/ L. w dniu 23.12.2016 r. Tylko z treści odwołań i podniesionych zarzutów wynika, której decyzji dotyczy dane odwołanie. W odniesieniu do treści odwołań organ rentowy dostosował odpowiedzi na odwołania, ale sam pozwany wskazuje, że obydwa odwołania zostały wniesione w dniu 22.12.2016 r., tj. data sporządzenia (data prezentaty ZUS to 23.12.2016 r.).

W tej sytuacji błędnie skarżący w apelacji powołuje się na dzień 23 listopada 2016 r., jako dzień wniesienia odwołania.

Z kolei Sąd Okręgowy orzekając o odsetkach, co do świadczenia objętego decyzją z dnia 21.10.2016 r. miał na myśli decyzję datowaną 14.12.2016 r., która to okoliczność wprost wynika z uzasadnienia wyroku sądu i przytoczona jest w apelacji.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. tj. 2016/963 ze zm.) od podlegających zwrotowi nienależnie pobranym świadczeniom liczone są odsetki według regulacji zawartej w Kodeksie Cywilnym. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, które nie jest kwestionowane przez organ rentowy, odsetki winny być liczone od daty decyzji określającej należność, a w konsekwencji od daty jej doręczenia. Organ rentowy może listem zwykłym doręczać odpisy decyzji, w niniejszej sprawie nie wykazano daty doręczenia decyzji spornej wnioskodawcy, którą to okoliczność przyznaje strona pozwana.

W ocenie Sądu Apelacyjnego całkowicie nieuzasadnione i niejasne jest twierdzenie skarżącego, że skoro wnioskodawca wniósł odwołanie w dniu 23.11.2016 r. (choć faktycznie było to w dniu 23.12.2016 r.), to należy przyjąć iż w dacie 23.11.2016 r. wnioskodawca zapoznał się z decyzją z dnia 21.10.2016 r., to odsetki należą się od 21.10.2016 r., czyli daty wydania decyzji. Takie stanowisko, niezależnie od tego w której z obu dat wniesiono odwołanie, nie jest logiczne, nie da się uzasadnić w świetle zasad racjonalnego rozumowania, że skoro np. 23.11.2016 r. zapoznał się wnioskodawca z decyzją, od tej daty pozostaje w opóźnieniu i odsetki należą się od tej daty wydania decyzji, czyli ponad miesiąc wcześniej, kiedy wnioskodawca w ogóle nie wiedział jeszcze o przedmiotowej decyzji. Sąd Najwyższy

w uzasadnieniu powołanego przez skarżącego w apelacji wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3.02.2010 r. sygn. akt IUK 154/08 jednoznacznie wskazał, że odsetki stają się wymagalne od daty doręczenia decyzji w przedmiocie obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Również Sąd okręgowy sugerując się datą drugiej decyzji z dnia 14.12.2016 r. zasądził od tej daty odsetki. Sąd Apelacyjny, w okolicznościach sprawy nie może zmienić daty początkowej liczenia odsetek na korzyść wnioskodawcy, skoro odwołanie wniósł dopiero 23.12.2016 r., bowiem zgodnie z art. 384 kpc nie może orzekać na niekorzyść strony wnoszącej apelację, w braku apelacji drugiej strony.

Czynności faktyczne i zakres zwrotu dokonany przez wnioskodawcę, nie zwalnia Sadu Apelacyjnego od dokonania oceny zgodnej z powołanymi przepisami.

Z wyżej wywiedzionych względów apelacja podlega oddaleniu jako niezasadna na podstawie art. 385 kpc.

SSO del. Izabela Głowacka-Damaszko SSA Maria Pietkun SSA Irena Różańska-Dorosz

R.S.